

СУДОВИЙ НАКАЗ – ЕФЕКТИВНИЙ СПОСІБ СТЯГНЕННЯ НЕВЕЛИКИХ СУМ ЗАБОРГОВАНОСТІ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Олександр Норочевський,
адвокат, радник із земельних питань ГС «Аграрний союз України»

Досить часто сільськогосподарські підприємства стикаються з несплатою контрагентами грошових коштів за поставлений товар, виконані роботи або надані послуги. При цьому спроби спілкування, перемов результату не дають: несумлінні партнери або обіцяють все оплатити найближчим часом, або зовсім ігнорують вимоги сільгосппідприємств.

У більшості випадків керівники розуміють, що треба йти до суду, але тривалість судових процедур та розмір судового збору (1,5% від суми боргу, але не менше 2 270 грн 00 коп) зупиняють їх.

З метою вирішення проблеми стягнення невеликих сум боргу з контрагентів Господарським процесуальним кодексом України (далі – ГПКУ) передбачено процедуру стягнення через видачу судового наказу, раніше не притаманну господарському судочинству.

ЩО ТАКЕ СУДОВИЙ НАКАЗ ТА ПІДСТАВИ ДЛЯ ЙОГО ВИДАЧІ

Відповідно до ч. 1 та ч. 4 ст. 147 ГПКУ судовий наказ є особливою формою судового рішення, що видається судом за результатами розгляду боргових вимог. І тому підлягає виконанню за правилами, встановленими законом для виконання судових рішень.

Судовий наказ – це окремий документ, за яким державними та приватними виконавцями здійснюється примусове стягнення боргових зобов'язань (п. 1^ч ст. 3 Закону України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII «Про виконавче провадження», далі – Закон № 1404).

Не слід плутати судовий наказ і наказ господарського суду, виданий на виконання рішення, яке набрало законної сили. Незважаючи на схожість у назві, це різні документи!

Аби отримати судовий наказ, **необхідно подати до суду заяву** з вимогою про стягнення боргу. Таку заяву може подати **юридична особа та фізична особа – підприємець**, яким належить право вимоги стягнення грошової заборгованості за договором, укладеним в письмовій (електронній) формі. Заяву можна подати, **якщо сума боргу не перевищує 100 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб**, встановленого на 1 січня календарного року, в якому вона подається (п. 1 ч. 5, ч. 7 ст. 12, ст. 148 ГПКУ).

Станом на 01 січня 2021 року розмір такого прожиткового мінімуму складає 2 270 грн 00 коп. Тож у поточному році можна звернутися до суду за отриманням судового наказу, якщо сума боргу не перевищує 227 000 грн.

Головна умова для видачі судового наказу – безспірність, максимальна обґрунтованість вимог стягувача.

ПЕРЕВАГИ

Ключовою перевагою судового наказу є поєднання у ньому елементів як претензійних (звернення кредитора з вимогою до боржника про сплату боргу), так і судових процедур (судовий наказ – повноцінне рішення суду з вирішення спору).

Це забезпечує оперативність – з урахуванням поштового обігу процедура розгляду заяви та отримання судового наказу для стягувача займає 20-30 днів. Крім того, приемним моментом є невелика сума судового збору, який підлягає сплаті за подання до суду заяви про видачу судового наказу – 10% від прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого на 1 січня календарного року, в якому подається така заява. У 2021 році судовий збір становить 227 грн 00 коп. незалежно від суми боргу.

Зауважимо, що традиційна судова процедура через подання позовних вимог може тривати від 60 (якщо справа розглядається в порядку спрощеного провадження) до 150 днів (у разі розгляду в загальному порядку). А запровадження червоних зон карантину у поєднанні з великим навантаженням справ на суддів не сприяють швидкому судочинству. Більш того, посилення захворюваності на COVID-19 може спричинити затягування розгляду справи, оскільки в період карантину суди жорстко не обмежені строками розгляду справи.

Також не виключається й людський фактор. У разі хвороби судді понад 2 тижні справа автоматично перерозподіляється для визначення нового складу суду, який буде її розглядати. Для нового судді строки розгляду розпочинаються заново. Це може додатково затягнути розгляд справи. Так, одна «нешаслива господарська справа із щасливим кінцем» розглядалася господарським судом більш ніж півтора року. Причиною тривалості стала хвороба одного судді та відставка другого – рішення приймав вже третій суддя. Тож **можливість скоротити строк розгляду спору щодо боргових зобов'язань є вкрай привабливою**.

Проте хочу застерегти сільгоспідприємства, якщо стосовно боргу закінчується строк позовної давності. У такому разі слід бути дуже обережними і одразу діяти відповідно до загальної процедури – подати позов, бо можна потрапити до «процесуального капкану»: за заявою боржника наказ скасовується і стягувач вимушений подавати позов за межами такого строку.

ВИМОГИ ДО ЗАЯВИ

Заява про видачу судового наказу подається до Господарського суду за місцем реєстрації боржника (ч. 1 ст. 149 ГПКУ). В іншому випадку суд прийме ухвалу про відмову у видачі судового наказу.

Відомості про місце реєстрації боржника – юридичної особи чи фізичної особи-підприємця зв'язуються з Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (далі – ЄДР).

Заява про видачу судового наказу подається до суду у письмовій формі та підписується заявником. У заяві повинно бути зазначено (ч. 2 ст. 150 ГПКУ):

- 1) найменування суду, до якого подається заява;
- 2) повне найменування (для юридичних осіб) або ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) (для фізичних осіб) заявника і боржника, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання, ЄДРПОУ для юридичної особи та реє-

ДО ВІДОМА

Судовий наказ може бути видано тільки за вимогами про стягнення грошової заборгованості за договором, укладеним у письмовій (в тому числі електронній) формі, якщо сума вимоги не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Ч. 1 ст. 148 ГПКУ

страційний номер облікової картки платника податків для фізичних осіб, а також офіційні електронні адреси та інші дані, якщо вони відомі заявнику, які ідентифікують боржника;

- 3) ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) представника заявника, якщо заява подається представником, його місце проживання;
- 4) вимоги заявника і обставини, на яких вони ґрунтуються;
- 5) перелік доказів, якими заявник обґрунтовує обставини, на яких ґрунтуються його вимоги.

До заяви про видачу судового наказу додаються (ч. 3 ст. 150 ГПКУ):

- 1) документ, що підтверджує сплату судового збору;
- 2) документ, що підтверджує повноваження представника, – якщо заява підписана представником заявника;
- 3) копія договору, укладеного в письмовій (в тому числі електронній) формі, за яким пред'явлено вимоги про стягнення грошової заборгованості;
- 4) інші документи або їх копії, що підтверджують обставини, якими заявник обґрунтовує свої вимоги (наприклад документи, що підтверджують виконання умов договору, акти звірки, відповіді на претензії тощо).

Копія заяви разом з матеріалами надсилаються боржникові поштою рекомендованим листом з повідомленням про вручення.

Заява розглядається без проведення судового засідання.

Якщо заява про видачу судового наказу повністю відповідає всім цим вимогам, суд протягом 5 днів з дня її надходження видає судовий наказ.

МОЖЛИВІ ДІЇ БОРЖНИКА

Копії судового наказу надсилаються боржнику. Якщо боржник не згоден з вимогами стягувача, він має право протягом 15 днів з дня вручення йому копії судового наказу подати до суду заяву про його скасування (ч. 1 ст. 157 ГПКУ).

Ця заява подається в письмовій формі до суду, який видав судовий наказ. В ній зазначаються обставини, за яких боржник не згоден з вимогами до нього.

Така заява також розглядається судом без запрошення представників боржника та стягувача. За наслідками її розгляду суд може або залишити судовий наказ, або скасувати його своєю ухвалою і роз'яснити стягувачеві його право на звернення до суду з цими самими вимогами, але за загальною процедурою шляхом подання позовної заяви (ч. 2 ст. 148 ГПКУ).

Зі свого боку стягувач після аналізу причин незгоди боржника може їх ліквідувати та подати нову заяву на отримання судового наказу або звернутися до суду в загальному порядку вже з позовною заявою.

У разі відмови сплачений судовий збір не повертається, але він зараховується до суми судового збору, який належить сплатити за подання позову.

ПОРЯДОК СТЯГНЕННЯ БОРГУ

У разі ненадходження до суду заяви від боржника про скасування судового наказу протягом 5 днів після закінчення 15-ти денного строку на її подання судовий наказ набирає законної сили. Саме з цього моменту судовий наказ стає повноцінним виконавчим документом, за яким може бути відкрито державним або приватним виконавцем виконавче провадження та здійснено примусове стягнення.

Раніше суди, як правило, надсилали оригінал судового наказу стягувачеві поштою рекомендованим листом одразу після набрання ним законної сили. Але сьогодні, враховуючи жорсткий дефіцит поштових марок у судах, його надсилання може затягуватися. Тому доречно отримати цей документ самостійно у суді.

Згідно з ч. 1 ст. 12 Закону № 1404 судовий наказ може бути пред'явлений до примусового виконання державному або приватному виконавцю протягом 3-х років з дня набрання ним законної сили.